

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

[Cilt/Volume: 7, Sayı/Issue: 3, Aralık/December 2023]

Seyit YAVUZ

<https://orcid.org/0000-0002-5797-5963>

Dr. Öğr. Üyesi,

Seyit.yavuz@erzurum.edu.tr

Erzurum Teknik Üniversitesi

<https://ror.org/038pb1155>

Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Sivaslı Divan Şairleri ve Bilinmeyen Bazı Şiirleri

Diwan Poets from Sivas and Some Unknown Poems

Araştırma Makalesi | *Research Article*

Geliş Tarihi | *Date Received*: 15.10.2023

Kabul Tarihi | *Date Accepted*: 28.11.2023

Yayın Tarihi | *Date Published*: 30.12.2023

Atıf | *Citation*

Yavuz, S. (2023). Sivaslı Divan Şairleri ve Bilinmeyen Bazı Şiirleri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(3), 2698-2726. <https://doi.org/10.34083/akaded.1376127>

Yavuz, S. (2023). Diwan Poets from Sivas and Some Unknown Poems. *Journal of Academic Language and Literature*, 7(3), 2698-2726. <https://doi.org/10.34083/akaded.1376127>

Makale Bilgisi | *Article Information*

Değerlendirme <i>Review Reports</i>	Çift Taraflı Kör Hakemlik (İki Dış Hakem) <i>Double-blind. (Two External Referees)</i>
Etik Beyan <i>Ethics Statement</i>	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur <i>Ethical principles were followed during the preparation of this study</i>
Etik Kurul Belgesi <i>Ethics Committee Approval</i>	Makale, Etik Kurul Belgesi gerektirmektedir <i>Article does not require an Ethics Committee Approval.</i>
Etik Bildirim <i>Complaints</i>	adeddergi@gmail.com
Çıkar Çatışması <i>Conflicts of Interest</i>	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir <i>The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest</i>
Benzerlik Taraması <i>Similarity Checks</i>	Yapıldı Yes - iThenticate
Telif Hakkı ve Lisans <i>Copyright&License</i>	Yazarlar, dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Bu çalışma Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası lisansı altında yayımlanır <i>Authors publishing with the journal retain the copyright. This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International</i>

© Seyit Yavuz | Creative Commons [Attribution-NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Öz

Kültür ve edebiyat tarihimizin önemli kaynaklarından biri olan mecmualar, biyografik eserlere dâhil olmamış, daha önce bilinmeyen şairlerin ve şiirlerin ortaya çıkmalarını sağlar. Bu sebeple özellikle son yıllarda mecmualar üzerine yürütülen çalışmaların sayısı artmaya devam etmektedir. Bu çalışmalar mecmuaların Türk edebiyatının mütemmim birer parçası olduğunu da ortaya koymaktadır. Bu yazının konusu olan mecmua Süleymaniye Kütüphanesi Hüseyin Şemsi-Fatih Güneren bölümünde 38 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Süleymaniye Kütüphanesine Şems-i Sivasî'nin son kuşak torunları tarafından bağışlanan mecmuada birçok divan şairiyle birlikte Sivaslı şairlere ve şiirlerine de yer verildiği görülmektedir. Mecmuada Sivaslı şairlerin ve şiirlerinin sayısının fazla olması ve mecmuanın Şems-i Sivasî'nin torunları tarafından kütüphaneye bağışlanması, bu mecmuanın Sivaslı bir mürettip tarafından tertip edildiği düşüncesini akla getirmektedir. Bu çalışmada mecmualarla ilgili kısaca bilgi verilmiş, daha sonra mecmuanın ne zaman ve kim tarafından tertip edildiği sorularına cevap aranmıştır. Ardından mecmuanın muhteviyatı hakkındaki değerlendirme ve tespitler paylaşılmıştır. Son bölümde Sivaslı divan şairleri ve bilinmeyen şiirlerinin transkripsiyonlu metinleri aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmua, 18. Yüzyıl, Nazmî-i Sivasî, İzzet-i Sivasî.

Abstract

Journals, which are one of the important sources of our cultural and literary history, enable the emergence of previously unknown poets and poems that have not been included in biographical works. For this reason, especially in recent years, the number of studies on journals continues to increase. These studies also reveal that journals are an integral part of Turkish literature. The journal, which is the subject of this article, is registered in the Hüseyin Şemsi-Fatih Güneren section of Süleymaniye Library with the archive number 38. In the journal donated to Süleymaniye Library by the last generation descendants of Şems-i Sivasî, it is observed that Sivas poets and their poems are included along with many divan poets. The high number of Sivas poets and their poems and the fact that the collection was donated to the library by the grandchildren of Şems-i Sivasî suggests that this collection was edited by a Sivas poet. In this research, brief information about the magazines was given, and then answers were sought to the questions of when and by whom the journal was organized. Then, evaluations and determinations regarding the content of the journal were shared. In the last section, the diwan poets of Sivas and the transcribed texts of their unknown are presented.

Keywords: Classical Turkish Literature, Journal, Eighteenth Century, Nazmi-i Sivasî, İzzet-i Sivasî.

Giriş

Türk edebiyatı tarihinin kırkambarı niteliğine sahip mecmualar, bir şekilde tezkirelere veya biyografik eserlere girmemiş şairlerin ve şiiirlerin tespitinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Mecmualar kimi zaman bir şairin bilinen bir şiiirinin değişik bir versiyonunu, kimi zaman bir hastalığın o dönemki tedavi usullerini, bazen de tarihî eserlere kaydedilmemiş olayları gün yüzüne çıkarmaları bakımından dikkat çekerler. Bu anlamda son yıllarda mecmualar üzerine yürütülen tez, makale, bildiri vb. türdeki çalışmaların artması, Türk kültür ve edebiyatı tarihine mühim faydalar sağlamaktadır.

Arapça bir kelime olan mecmua, Şemsettin Sami tarafından toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertib edilmiş şeyler heyeti ve eş'âr ve sâ'ir âsâr-ı müntehaba cem ve kaydıla hâsil olmuş risâle, bu gibi âsâr-ı müntehabanın kaydına mahsûs cüzdân (Sami, 2010, s. 1293) ifadeleriyle izah edilmiştir. Mecmuayı edebî bir ıstılah olarak farklı kişilere ait metinlerin/metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü (Köksal, 2012, s. 411) biçiminde tanımlamak da mümkündür. Mecmuaların kim tarafından, nerede ve ne zaman tertip edildiği bilgilerine her zaman ulaşamaz. Bu bilgiler genellikle mecmualarda yer alan bazı kayıtlardan, manzum veya mensur parçaların hangi yüzyıllara ait olduğundan veya cilt, yazı ve kâğıt hususiyetlerinden hareket ederek cevaplandırılmaya çalışılır. Edebiyat tarihimizde yer alan birçok mecmuanın ne zaman düzenlendiği aşağı yukarı tespit edilse de kim tarafından tertip edildiği bazen tespit edilememekte veya tahminlerden öteye geçmemektedir. Bu sebeple bilinen bir muhitte tertip edilen mecmualar dikkat çekmektedir. Süleymaniye Kütüphanesinde bulunan ve bu çalışmaya konu olan mecmua da bahsedilen türde bir mecmua olduğu için araştırma ve incelemeye değer görülmektedir.

1. Süleymaniye Kütüphanesinde Yer Alan Mecmuanın Nüsha Özellikleri

Kütüphanenin H. Şemsi-F. Güneren bölümünde 38 arşiv numarasıyla kayıtlı olan mecmua 174 varaktan oluşmaktadır. Bazı varakların boş olduğu mecmuada nesih, talik ve talik kırması gibi farklı yazı çeşitleriyle karşılaşmaktadır. Nohudî renk kâğıt kullanılan mecmuada sadece bazı başlıklar sürh mürekkeple, geri kalan kısımlar ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Manzum ve mensur Türkçe, Arapça ve Farsça metinlerin bulunduğu mecmua son varaklardaki hat meşkleri dışında genel itibariyle tertipli bir yapıya sahiptir. Manzum ve mensur kısımların kahir ekseriyetini Türkçe metinler oluşturmaktadır. Bazı varaklarda yer yer nemlenmeler göze çarpmaktadır. Bunlara ilaveten birçok farklı kalemden çıkmış şiiirlerin kimi yerlerde okumayı bir hayli zorlaştırdığını ifade etmek gerekir.

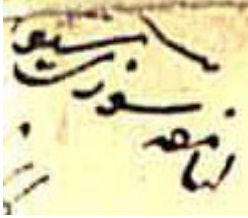
2. Süleymaniye Kütüphanesinde Yer Alan Mecmuanın Tanıtımı

Mecmua ile ilgili genel bir değerlendirme Ahmed Sûzî'nin bilinmeyen şiiirlerini ele alan 2012 tarihli bir çalışmada Hakan Yekbaş tarafından yapılmıştır. Yekbaş'a göre mecmuanın genelinde aynı yazı stiline kullanılmış olması, eserin bir kişinin elinden

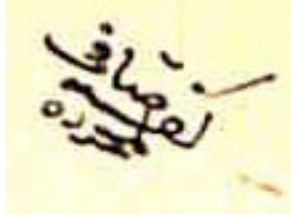
çıkıldığını göstermektedir. Mecmuadaki kimi şiirlerin başında yer alan Güfte-i İzzet li-muharririhi (125-b), İzzet-i li-muharririhi Sivasî (126-a), Güfte-i İzzet li-muharririhi Sivasî (126-b) gibi başlıklar, aynı zamanda şair olduğu anlaşılan mecmua derleyicisinin adını göstermektedir. (Yekbaş, 2012, s. 57). Burada yer alan değerlendirmelere göre mecmuanın büyük bir bölümü aynı hatla yazılmıştır ve zikredilen bazı başlıklar da mecmua mürettibinin İzzet isimli biri olduğunu göstermektedir. Fakat mecmuanın tamamı dikkatli bir şekilde tetkik edildiğinde birkaç kişinin kaleminden çıkmış şiirlere ve Yekbaş'ın ifade ettiği türden başka başlıklara da rastlamak mümkündür.

Bunu anlamak için mezkûr mecmuanın bilhassa 66-b ve 67-a sayfalarına dikkat etmek gerekir. 66-b sayfasına kaydedilen Sâbit b. Hamdî-i Sivasî başlıklı ve “arak-ı yâr gülâb hâl-i siyeh anberdir/teb-i ruhsâresi ahker zekânı micmerdir” matlalı gazele (zemin şiir) Rağbet, İzzet, Sa'd, Sûzî, Sâfi ve Nazmî mahlaslı şairlerden bazıları kendi hatlarıyla ve şu başlıklarla nazîre yazmışlardır: Güfte-i Rağbet-i Sivasî (66-b), Sa'd-i Sivasî (66-b), li-nâmîkihi Sûzî-i Sivasî (66-b), li-muharririhi güfte-i Sâfi (67-a), li-muharririhi'l-fakîr Nazmî-i Sivasî (67-a). Bu kayıtlar aynı mecmuaya birden fazla şairin kendi hatlarıyla şiir kaydettiklerini hatta aynı edebî muhitte bulduklarını düşündürmektedir. Bu şairler ihtiyat kaydıyla yaklaşmak suretiyle bir arada buldukları bir mecliste Nu'mân Sâbit'in gazeline sırayla ve mecmuayı da elden ele dolaştırarak kendi hatlarıyla şiirlerini kaydetmiş olmalıdırlar.

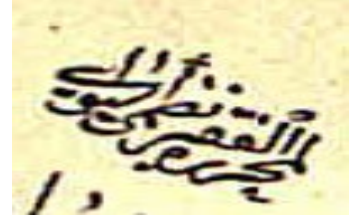
Yazma eserlerde yer alan li-nâmîkihi, li-râkîmîhi, li-muharririhi, li-kâtibihi vb. ifadeler, o eserin/metnin bizzat bu ifadeleri yazan kişiler tarafından kaydedildiğine dair bilgi verir. Mecmuada bu minvalde farklı kişilere ait yukarıda zikredilen kayıtlara benzer başka ifadeler de rastlanmaktadır. Söz gelimi 41-b'de yer alan li-muharririhi na't-ı şerîf-i Nazmî-i Sivasî, güfte-i Nazmî-i Sivasî li-muharririhi'l-fakîr gufira lehu, 115-b'de li-kâtibihi'l-fakîr Es-Seyyid Mehmed Sa'd-i Sivasî, 120-b'de güfte-i li-muharririhi Nazmî-i Sivasî der târîh-i tefsîr-i kerden Şeyh Ömer Efendi, 125-b'de sitâyîş-i şehir-i sıyâm li-güfte-i İzzet li-muharririhi Sivasî, 155-a'da li-muharririhi'l-fakîr Re'fet biçimindeki başlıklar, mecmuaya birden fazla kişinin kendi hatlarıyla şiir yazdıklarını ve bu şairlerin de birçoğunun Sivaslı olduğunu göstermektedir. Mecmuada 66-b ve 67-a varığında yer alan şiirler, Sivaslı şairlerin birbirlerinin şiirlerine kendi hatlarıyla nazîre yazdıklarını ve bu geleneği sürdürdüklerini yansıtmaları açısından dikkate değerdir. Zira edebiyat tarihimizde aynı yazma eserde birden fazla kişinin kendi hatlarıyla kaydedilen şiirlerine çok sık rastlanmamaktadır. Bu hususun, mecmuanın değerini bir kat daha artırdığını ifade etmek yanlış olmasa gerektir. Yukarıdan itibaren belirtilen kayıtların mecmuadaki görünüşleri şöyledir:

Li-nâmıkhi Sûzî-i Sivasî

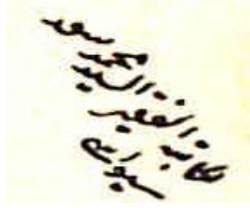
Güfte-i Sâfi li-muharririhî

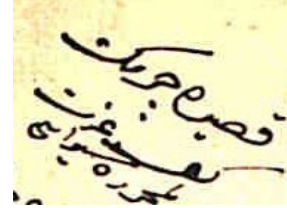
Li-muharririhî'l-fakîr Nazmî-i Sivasî

Li-muharririhî Na't-ı Şerîf-i Nazmî-i Sivasî

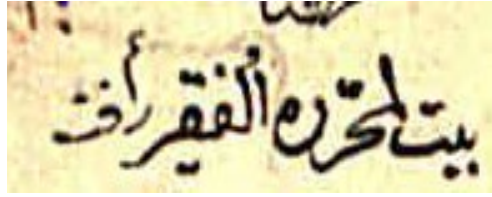
Li-kâtibihî'l-fakîr Es-Seyyid Mehmed Sa'd-i Sivasî

Kasîde-i Çermik Güfte-i İzzet Li-muharririhî Sivasî

Güfte-i İzzet li-muharririhî

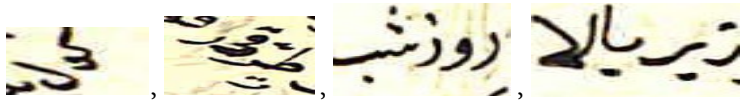
Beit li-muharririhî'l-fakîr Re'fet

Mecmuada yer alan bazı tarih kıtaları ve şairler, mecmuanın ne zaman düzenlendiği hususunda önemli karineler sunmaktadır. Bu anlamda dikkat çeken ilk kayıt Sivaslı şair İzzet'e aittir. İzzet'in 125-b'de yer alan ramazâniyesi H. 1165 tarihine karşılık gelmektedir. 115-b'de Nu'mân Sâbit'in Tokat müftüsü Veliyyüddîn Efendi'nin vefatı için yazdığı şiir H. 1163 tarihine, 116-a'da Hüsnî'nin Şeyh Halil Efendi'nin vefatı için kaleme aldığı kıta H. 1195 tarihine, 117-a'da Nu'mân Sâbit'in tamir ettirdiği bir camiye Sa'd-i Sivasî tarafından yazılan kıta H. 1164 tarihine, 132-a'da Nu'mân Sâbit'in Abdüsselâm Efendi'nin vefatı için yazdığı kıta ise H. 1156 tarihine tekabül etmektedir. Bu kayıtlar, mecmuanın 18. yüzyılın ikinci yarısı ile 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenebileceği düşüncesini akla getirmektedir.

Mecmuanın muhteviyatı ele alındığında meşhur divan şairlerinden Fuzûlî, Bâkî, Bağdatlı Rûhî, Nâbî, Kemâlpaşazâde, Lâmi'î, Nev'î, Nahîfî, Râsîh'in yanı sıra Hemdemî, Sezâyî, Eşrefoğlu Rûmî, Hilmî, Hamdî-i Sivasî, Sûzî-i Sivasî, Nu'mân Sâbit, Ulvî, Ümîdî, Hicrî, Şeyhülislâm Yahyâ, Şerîf Efendi, Rahîmî, Esîrî, Meşâmî, Kevserî, Hâfızî, İşretî, Nehcî,

Emîrî, Vecdî, Nazîm, Sâfi, Sa'd-i Sivasî, Nazmî, İzzet-i Sivasî, Rağbet-i Sivasî, Âgâh, Fehîm, Mezâkî, Yâver, Hurremî, Revânî, Fakîrî, Dürrî, Selîmî isimli/mahlaslı şairlerin Türkçe şiirlerine rastlanmaktadır. Bunun yanı sıra Hâfız-ı Şirazî, Sa'dî-i Şirazî, Sâ'ib-i Tebrizî gibi ünlü Fars şairlerin de bazı Farsça beyit veya şiirleri görülmektedir. Bunlardan başka Yûnus Emre'nin "çıkıdım erik dalına" mısrasıyla başlayan tasavvufî şiirine yazılmış bir şerh, bazı müfred parçaları, tarihî vakalardan kadızâdeler vakasını anlatan mensur bir metin ve Şems-i Sivasî'ye ait bir mektup da mecmuada bulunmaktadır. Mecmuanın muhteviyatında şair tezkirelerinde zikredilen veya zikredilmeyen birçok farklı isme rastlanmaktadır. Bu da mecmua üzerinde yapılacak farklı çalışmaların da edebiyat tarihi araştırmalarına katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Mecmuanın âlim, şair ve mutasavvıf Şems-i Sivasî'nin torunları tarafından kütüphaneye bağışlandığı daha önce zikredilmişti. Süleymaniye Kütüphanesinde yer alan Hüseyin Şemsi-Fatih Güneren bölümündeki kitaplar Sivasî dergâhından Şems-i Sivasî'nin torunlarına intikal eden ve daha sonra kütüphaneye bağışlanan kitaplardır. Buna ilaveten mecmuadaki birçok şiirin Sivaslı şairlere ait olması ve bazı şiirlerde de Kızılırmak, Çermik, Osman Paşa Cami vb. gibi Sivas'ta bugün de var olan yerlere ait isimlerin zikredilmesi, mecmuanın Sivaslı kişilerin bulunduğu bir mekân, dergâh veya muhitte tertip edildiği çıkarımını desteklemektedir.

Mecmuada üzerinde durulması gereken hususlardan biri de imla meselesidir. Mecmuada birden fazla kalemde çıkmış şiirler kimi zaman okumayı bir hayli güçleştirmektedir. Sa'd-i Sivasî'nin şiirlerinde izâfet hemzeleri bazen belirtme hâli eki şeklinde kullanılmıştır. Bu durum farklı mecmualarda da sıklıkla karşılaşılan imla hususlarından biridir. Ayrıca bazı kelimelerin imlasında da hatalar göze çarpmaktadır. Örneğin arzu, beyaz kelimelerinin yazımında dad harfi yerine zı harflerinin kullanılması, gül kelimesinin vav ile yazılması, terakkî kelimesinin tı ile yazılıp üzeri çizilerek te ile düzeltilmesi bu imla hatalarından bazılarıdır. Bir diğer husus bazı şiirlerde atıf vavlarının unutulmuş veya yazılmamış olmasıdır. Bu imla hususlarından bazılarının mecmuadaki görünüşleri şöyledir:

3. Mecmuada Yer Alan Sivaslı Şairler ve Bilinmeyen Şiirleri

Doğu-Batı arasında bir köprü konumunda olan Sivas, geçmişten günümüze çok sayıda edebiyatçı yetiştirmiştir. Kadı Burhaneddin'den Şems-i Sivasî'ye, Ahmed Hamdî'den Abdülahad Nûrî'ye, Ahmed Sûzî'den Gulâmî'ye, Pir Sultan Abdal'dan Ruhsâtî ve Âşık Veysel'e kadar divan, âşık ve tekke edebiyatına dâhil edilebilecek onlarca şair Sivas topraklarında yetişmiştir.¹ İncelenen mecmua çerçevesinde ele alınacak şiirler, Sa'd-i

¹ Sivaslı divan şairleri ile ilgili bilgi için bk. Vehbi Cem Aşkun, *Sivas Şairleri* (Sivas: Kâmil Matbaası, 1948); İbrahim Aslanoglu, *Sivas Meşhurları* (Sivas: Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Sivasî, Ahmed Hamdî, Ahmed Sûzî, Nazmî-i Sivasî, Rağbet-i Sivasî ve İzzet-i Sivasî'ye ait şiirlerdir. Sa'd-i Sivasî ve Nazmî-i Sivasî hakkında dönemin şair tezkirlerinde ve daha sonraki yıllarda kaleme alınan biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ahmed Hamdî, Ahmed Sûzî, İzzet-i Sivasî ve Rağbet-i Sivasî ise hayatları hakkında bilgi bulunan şairler arasında olup bazılarının divanları da yayınlanmıştır.² İncelenen eserde yer alan bazı başlıklara göre Sa'd-i Sivasî, Nu'mân Sâbit'in fetvâ kâtibidir ve tam adı Es-Seyyid Mehmed Sa'd şeklinde kaydedilmiştir. Mesleğinin kâtiplik olduğu anlaşılan Mehmed Sa'd, aynı zamanda şiirler de yazmaktadır ve Sivaslıdır. Mecmuanın 117-b varağında Yakup Paşa'nın divan kâtibi ve Bidâr mahlaslı şairin zemin şiirine İbrahim Paşa'nın divan kâtibi Ârif'in bir naziresi yer almaktadır. Bu husus o dönemde devletin resmî işlerinde görevli kişilerin kâtiplerinin de şiir hatta birbirlerine nazire yazdıklarını göstermektedir. Sa'd-i Sivasî ile alakalı zikredilen bilgiler dışında, mecmuada Nazmî-i Sivasî ile ilgili herhangi bir bilgiyle karşılaşmamıştır. İsminin veya mahlasının Nazmî olduğu açıktır. Mecmuada ele alınacak şiirlerin nazım şeklini, beyit/bent sayılarını, şairlerini ve buldukları sayfaları aşağıdaki tablo ile göstermek mümkündür:

Nazım Şekli	Beyit/Bent Sayısı	Şairi	Sayfa Numarası
Kaside	8	Hamdî Efendi	22-a
Kıt'a	16	Hamdî Efendi	29-b
Kaside	15	Sa'd-i Sivasî	30-a
Gazel	5	Nazmî-i Sivasî	41-b
Gazel	7	Nazmî-i Sivasî	41-b
Müseddes	6	Sa'd-i Sivasî	52-a
Kaside	15	Sa'd-i Sivasî	52-b
Gazel	5	Sa'd-i Sivasî	60-b
Gazel	8	Sa'd-i Sivasî	60-b

Yayınları, 2006); Muhammed Aydın, *Sivas'ta Âyan Aileleri 1740-1850* (Sivas: Sivas Belediyesi Yayınları, 2015); Alim Yıldız, *Sivaslı Divan Şairleri* (Sivas: Sivas Belediyesi Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yay. Sivas Şenrengizi-I, 2017).

² Alim Yıldız, *Ahmed Hamdî Divânı* (Sivas: Buruciye Yayınları, 2011); Alim Yıldız, *Ahmed Sûzî Divanı* (Sivas: Buruciye Yayınları, 2012); Ali Niyazi Rashîd, *Sivaslı İzzet Osman Divanı (İnceleme-Metin)* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

Gazel	10	Rağbet-i Sivasî	66-b
Gazel	8	Sa'd-i Sivasî	66-b
Gazel	9	Nazmî-i Sivasî	67-a
Gazel	5	Hamdî Efendi	70-b
Kıt'a	7	Sa'd-i Sivasî	115-b
Gazel	5	Sûzî	115-b
Kıt'a	19	Sa'd-i Sivasî	117-a
Kıt'a	7	Nazmî-i Sivasî	120-b
Kaside	22	İzzet-i Sivasî	125-b
Kaside	7	İzzet-i Sivasî	125-b
Gazel	5	İzzet-i Sivasî	126-a
Gazel	5	İzzet-i Sivasî	126-a
Gazel	6	Hamdî Efendi	142-a
Gazel	5	Hamdî Efendi	142-a
Gazel	5	Hamdî Efendi	144-b
<i>Toplam</i>	<i>210</i>		

Tablodan görüleceği üzere mecmuada Sivaslı şairlere ait bugüne kadar bilinmeyen 14 gazel, 5 kaside, 4 kıt'a ve 1 müseddes olmak üzere 24 şiir bulunmaktadır.

4. Sivaslı Şairlerin Bilinmeyen Şiirlerinin Transkripsiyonlu Metinleri

Bu çalışmada ele alınan ve daha önce herhangi bir yerde neşredilmemiş olan şiirler transkribe edilirken mecmuadaki başlıklar ile birlikte kaydedilmiştir. Şiirlerin hangi sayfalarda yer aldıkları başlıklardan önce köşeli parantez “[ ]” ile belirtilmiştir. Metinde zaman zaman vezni bozan mısralarda beyitlerin bağlamı göz önünde bulundurulmak suretiyle metin tamiri metotlarıyla eklenen ek veya kelimeler de yine köşeli parantez “[ ]” ile metin içerisinde gösterilmiştir. Aruz kusuru olan mısraların sonuna dipnot eklenerek

hangi tefilede aksaklık olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca metin boyunca bazı karalamalardan veya bozuk imladan ötürü okunamayan ibarelerin metin içinde geçtikleri kısmın görüntüleri eklenmiştir. Arap harfli metinlerin transkripsiyonlu bir şekilde Latin harflerine aktarımında genel olarak İsmail Ünver'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Düşünceler"³ başlıklı yazısındaki tekliflere riayet edilmektedir. Bu çalışmada da şiirler mezkûr yazıda önerilen görüşler dikkate alınarak Latin harflerine aktarılmıştır. Mecmuada yer alan Sivaslı şairlere ait şiirler şunlardır:

[22a] Kaşide-i Hamdî Efendi Berâ-yı Mehemmed Ahî Paşa-yı Sivasî

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Müstecâb oldu der-i Hağ'da du'âsı Mar'aşın
Düşdi sen zât-ı kerem-kâra livâsı Mar'aşın

Haylden bir dâver-i 'adl üzre dâr olmadı
Âşiyân-ı ma'delet olan serâsı Mar'aşın

Böyledür me'zûnumuz eyyâm-ı 'adlünde senün
İster elbetde ola Mar'aşın

İftihâr itmek üzre bu sâl
Çünkü sensin dâver-i 'adl-intimâsı Mar'aşın

Eyledi künc-i 'ademde ihtifa ehl-i şifâ
Oldı 'ahdünde mükerrem etkiyâsı Mar'aşın

Ey Mehemmed nâm-ı maḥmûdü'ş-şiyem şâhib-kerem
Hâk-pâyın kühl-i çeşm-i incilâsı Mar'aşın

Geçdi serdî-i ğam irdi nev-bahâr-ı dil-güşâ
Maḥdeminle gülsitân oldu fezâsı Mar'aşın

Hamdi-i dâ'î gibi hep bende-i luḫf oldılar
Şeyḫ ü şâb sâkin-i şeh'r ü ḳurâsı Mar'aşın

³ Ünver, İ. (2008). "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Düşünceler", Turkish Studies International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic 3/6 (Güz 2008), 1-46.

[29b] Bin Yüz Yigirmi Tokuz Senesinde Bağçe İçinde Ta'mir Eyledükde
Sivasî Seyyid Hamdi Efendi'nin Tarh Eyledüğü Tarihdür

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Selefde Şeyh Şemsü'd-din Efendi mihr-i Sivasî
Vaţan  ondu da bu d r-ı m b rekde olup mihm n

Bu Şehri pertev-i mihr-i ker metle id p r Ően
Nice s l eylemiŐ 'uŐŐ k  irŐ d ol ha k kat-d n

Felekde  fit b-ı ' mrine a ır zev l irmiŐ
Ma  mında  oyup ferzend-i devlet-mendi ol z Ő n

N vid-i Şeyh efendi ol sa' det-mend-i mu bil kim
Sipihri-i 'izzet   i b le olmuş bir meh   t b n

M Őerref eyley p secc de-i irŐ d  ol m rŐid
Bulup bu Şehr i inde devlet-i d reynile 'unv n

Bin  itmiŐ bu menzilg ha bir eyv n-ı z b  kim
Met n   mu kem   r Ően b lend-i v si ' l-erk n

Nice s l ol ma  m-ı dil-g Ő da cem' olup a b b
 dermiŐ ol mekarim-k r-ı bezl-i ni'met   i s n

M r r-ı dehr ile old  har be m Őrif e r fi
Yazıldı lev a-ı   k-ı rev kında *aleyh  f n*⁴

Anu  hem g nbed   b lin Őim linde olup v ki'
Kes fetden biraz h li deg l mi Ha  bu ol perr n

M 'eyyed Şeyh-i Ő fi kim o Şem'in pertevindendir
O Şem'in başına perv nelerd r Şimdi derviŐ n

Gelince nevbet-i da ol ma d m hoş  ab'a
N k d-ı himmet-i v l sını Şarf itdi b -p y n

⁴ Kur' n Yolu (EriŐim 10 A ustos 2023), er-Rahm n 55/26.

Binâ muhkem idüp bu cây-ı zibâ üzre tarh itdi
Müferrih şuffeler kâşânelerdür eyledi elân

Mühıbb-i bād-ı şubh oldı güşâde maşrıq u mağrib
Ki çâr eţrafı olmuş sebzezâr-ı gülşen ü bostân

Ne hâcet vaşfa manzûr-ı havaşş-ı ‘âmdur her gün
Mühim olan du‘âdur eyleyüp târihini tıbyân

Mübârek ide Hağ ‘izz ü sa‘âdetle ola ma‘mûr
Ola her rûz u şeb zevk u şafâda cem‘ olup yârân

Bu mışra‘ oldı Hamdî vaşf-ı târihinde kim kâfi
Müferrih mesken oldı ehl-i taşvire celi eyvân (Sene 1129)

[30a] Du‘ânâme-i Hâzret-i Vezîr-i Âşaf Nazar ‘Alî Paşa Yesserullâhumâ

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Cenâbından bu pîr-i nâ-tüvân hoşnûd-ı şükrandur
Bu gün icrâ-yı Hağğ eylediniz [ki] mağz-ı ihsândır

Gerekdür kendüzin bilmezlere kendüni bildürmek
Bu beyti Şâhidî’nünj cümleye pend-i nümâyândur

Semiyi-yi şîr-i Yezdân ‘Alî’niñ şânisi budur
Şecâ‘atle mehâbetde nazîri yok Nerîmân’dur

Mehekk-i kad [ü] kâmet seni ahlâk-ı kemâl üzre
Muvâfık şüreti hem sireti pür-‘ilm ü ‘irfândur

Nazar kıl Hâlık’ın şun‘-ı kemâli bunda zâhirdür
Yaratmış bârekallâh ahsen-i taqvim-i insândur

Sa‘âdet meymenet encümleri zâtında cem‘ olmuş
Cemâlinde ‘adâlet nûrı hûrşid-i dırağşândur

Cezâsın eşkıyanın virdi kesdi ‘örfin işrâkin
Metânetle hükümet zir ile bâlâya yeksândur

‘Adâlet sâyebânında re‘âyâ râhat oldılar
Vücûduñ ehl-i Sivas’a hemîşe luţf-ı Yezdân’dur

Ƙamu medh ü senâ eyler hûlûşıla du‘acıñdur
Bihamdillâh gidüp ğamlar gönül [hep] şâd u ħandâñdur

Ne mümkin medh [ü] evşâfı cemîliñ eylemek taķrîr
Hemân ħayr du‘âyıla icâbet va‘d-i Raĥmân’dur

İlâhî ‘izz ü rif’atle iki ‘âlemde mesrûr it
Sezâvâr-ı ‘inâyet lâyıķı elţâf-ı sulţândur

Başar yok levh-i ħâtırdan biraz vaşfin başiretle
Muşaffâdur gönül mir’âtı müdrîk dîde-i cândur

Bu ikrâmlar bize lâyıķ diyü ‘ucb eyleme zîrâ
Saĥa baĥşâyış olan Sa‘diyâ tevfiķ-i Sübhân’dur

Ƙuşûr-ı ħırmeni ‘afv eyleye Mevlâsı her demde
Kerîme lâyıķ olan bendesine ‘afv-ı Ğufrân’dur

Tecellâ-yı cemâl-i nûr-ı Ħak’dur ‘ârifîñ ħalbi
Şaķın yıķma gönül mülkün sezâ-yı ‘âli-divândur

[41b] Li-muĥarririhi Na‘t-ı Şerîf-i Nazmî-i Sivasî Raĥmetullâhi

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Derdümi ‘arz eyleyüp dermâna geldim yâ Resûl
Cürmümi ikrâr idüp ğufrâna geldim yâ Resûl

Nûrîñile yaradıldı cümle ‘âlem ey kerîm
Yüz dutup dergâhına iĥsâna geldim yâ Resûl

Sen keremler şâhibisin ‘afv idüp cürmüm benim
Baş açık yalın ayak dîvâna geldim yâ Resûl

Terk idüp cânı cihânı yüz sürüben pâyına
Cânımı idüp fenâ ħurbâna geldim yâ Resûl

İtme bu Nazmî fakîri bâb-ı luţfunđan ba'îd
Sen şefâ'at menba'ı sultāna geldim yâ Resûl

[41b] Gŭfte-i Nazmî-i Sivasî Li-muĥarririhi'l-Fakîr Ğufira Lehu

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Dilâ cem' eyleyŭp dŭnyâ vŭ mâfihâyı neylersin
Koyup gitsen gerek bu mâl ũ mŭlk ebnâyı neylersin

Ecel bir gŭn iriřŭp giydŭrŭr saĥa kefen lâ-bŭd
Giyŭp dŭnyâda atlas ĥaftân u zibâyı neylersin

Eger olsaĥ şehâ dŭnyâda ĥâkim yâ vezîr sultân
Şoĥı yoĥdur cihânın bu ĥuru ġavgâyı neylersin

Ecel virmez amân hiĥ bir kese bu fâni dehr iĥre
Gerekse Nŭĥ gibi 'ömrŭn olur bu câyı neylersin

Bu dŭnyâ ťolusı sîm ũ zeriĥ olsa seniĥ ey yâr
Bir aĥçece nef'i virmez yıĥub dŭnyâyı neylersin

Eger ednâ eger a'lâ gider ĥalmaz bu dŭnyâdan
İdŭp ĥalk-ı cihâna zŭlm-i bed-da'vâyı neylersin

Gel ey Nazmî tevâzu' birle ol kŭnc-i kanâ'atde
Ĉalıř sen rŭz u şeb'ilme deġer sevdâyı neylersin (Fî 20 Zî'l-ĥa'de Sene 1164)

[52a] Müseddes-i Sa'dî-i Sivasî

Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

Cerâĥatile pŭr olmuř ġözimiĥ iĥŭ [hem] ťaşı
'Alil-i nâtŭvân olmuş aġarmıř kirpŭġi ĥaşı
Başarda istiĥâmet yoĥ baĥar her cânibe şaşı
Benim kesb-i yedimdendŭr ĥuřŭrumdan olup nâşı
Bu ĥeřmim ĥeřmesârının 'aceb ĥŭn-rîz aĥar yaşı
Meger ol 'ayn-ı cādının ciġer dâġındadur başı

Cerîh olunca dem-be-dem feryâd idüp ağlar⁵
 Kızılırmağ'a dönmüş her tarafda selleri çağlar
 Tolu şahrâyıla vâdi tolanur iniler tağlar
 Ne bilsün 'aşıkun derdin bu gün nâdân olan sağlar
 Eyzan

Oñulmaz derde düş oldum bulunmaz zaħmıma dermân
 Bu bimâre bu biçâre 'ilâcın idemez Loğmân
 Hudâ'nın lutf u tevfiķi irişse raħmet-i Raħmân
 Kerîmin 'avn olmazsa olur her kıatresi 'ummân
 Eyzan

Bu sînem şerħa şerħa ħançer-i ħasretle şad pâre
 Ğam-ı hicrânıla bu dil hezârân oldu pür pâre
 Gezer Mecnûn gibi tağlara düşmüş olmuş âvâre
 Ne yapsın n'ışlesün n'itsün zarûri oldu biçâre
 Eyzan

Vücûdum ħasretin ile za'if-i bî-mecâl oldu
 Ğam-ı ħüznün ile didem derûnum mâlemâl oldu
 Şaçılur âh-ı 'aşkıda⁶ eşk-i didem pây-mâl oldu
 Ki bir laħza kıarâr itmez aķar bilmem ne ħâl oldu
 Eyzan

Dumâniyla başdan eksik olmadı aşlâ
 Gehî kıar yağdırur gâhice yağmur tolu da güyâ
 Ne müşkil oldu ey Sa'di benim de işlerim ħayfa
 Gice gündüz mülâzım oldu her dem baña bu sevdâ
 Bu çeşmim çeşmesârının 'aceb ħûn-rîz aķar yaşı
 Meger ol 'ayn-ı câdının ciger dâğındadır başı

[52b] Başlıksız

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ey vezîr-i 'âli-şân olsun mübârek ħil'atın
 Ħamdülillâh gün-be-gün buldı teraķķi rif'atın

⁵ Bu mısranın vezni ikinci tefilede aksamaktadır.

⁶ Metinde “aşkında” yazılıdır fakat vezin gereği “aşkıda” tercih edilmiştir.

Oldı ihsân üzre ihsân sen dağı ihsânlar it
Şükrini eyle edâ olsun ziyâde ni‘metin

Eyledin Sivas’ın eţrafına hayrât-ı keşir
‘Abdü’l-Vehhâb Gâzi’ye oldı ziyâde himmetin⁷

Bu maķâmı ‘âli kıldın [kim] müşerref dünyede
Eyleye firdevs-i a‘lâda maķâmı cennetin

Merķad-i pākizesinde oldı hoş kubbe ‘ayân
Bâ‘is-i hayr du‘â vü izdiyâd-ı devletin

Mescide yaptın minâre bâbını tezyîn idüp
Haķ Te‘âla dâ‘im itsün dü cihânda ‘izzetin

Hayli dem müştâķ muhtâc idi mâ‘i câriye
Hasbeten lillâh icrâ-yı peykâra niyyetin⁸

Selsebil-i kevşer ile saķy ide Rabb-i kerîm
Hem hitâmı miskle olsun raķîķi şerbetin

Rüz u şeb eyler du‘â bu Sa‘dî-i muhliş ķadîm
İki ‘âlemde sa‘âdet üzre ola râhatın

Hoş meserret topı ile oldı icmâl fakîr
Bu du‘â-yı muhtaşar maķbûl iderse hazretin

Yazılır tafşil-i icmâlâtı ahlâķ-ı hasen
Haķ müyesser eyler ise bu fakîre şöhetin

Geldi bu eşnâda hil‘at haţtıla ibķâ olup
Bârekallâh Haķ Te‘âla oldı şanı şöhetin

Evliyâlar meşhedin ihyâ vü ta‘zîm eyledin
Ola maķbûl[i] Hudâ’nın bunda sa‘y u raķbetin

Ceddi sa‘y-ı hayr iderken oldı itmâm naşîb
Bin yüz altmış bir rebıyyü’l-âhırında [şevketin]

⁷ Bu mısranın vezni birinci tefilede aksamaktadır.

⁸ Bu mısranın vezni üçüncü tefilede aksamaktadır.

Qıldı tevfiq-i 'ināyet size Rabb-i 'ālemīn
Maṭlab-ı a'lāya irgürdi cenāb-ı ['izzetin]

[60b] Ğazel-i Sa' dī-i Sivasī

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Bī-tekellüf küy-ı cānāne 'azīmet itme
Seni sevsin diriseñ aña naşīhat itme

N'eyleyüp n'işleyeyim rişte-i cān kaṭ' olmaz
Dolaşup kākül-i ruhsāra eziyyet itme

Ğam-ı hicrānı yetişmez mi saña māl [ü] melāl
Hazer it vaşlı metā'ını ğanīmet itme

Hüsn bāğında kifāyet ider ol cevr [ü] cefā
Gül [ü] sünbülle benefşesine niyyet itme

Bād-ı āhımla hazān olmaya gülzār-ı cemāl
Sa'diyā ṭurre-i ṭarrār hezīmet itme

[60b] Ğufte-i Sa' dī-i Sivasī

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Lisānıñ vird oqur ammā kulübıñ fikr-i dünyāda
Nice muhliş olur ādem bu güne zıkr-i Mevlā'da

Teveccüh eyle gel Haqq'a huḍü ile huşü ile
Derünunḍa hevā-yı mäsivāyı qılma āmāde

Nedür bu şöhret-i zāhir nedür bu şoḥbet-i eşrār
Saña lāzım ola 'ilm-i 'amel dünyā vü 'uqbāda

Bu 'ālem ḥalkına bakma gehī a'lā gehī ednā
Tevekkül eyle Allāh'a şadr kıl zir ü bālāda

Cihānıñ 'izzeti zıllı kamosı miḥnete zaḥmet
Huḍā ihsān ide zevk ü şafā firdevs-i a'lāda

Ṭama ʿ ğill [u] ḥaṣed zālīm ile cāhillere maḥṣūṣ
Baṣīret üzre ol her ḥāl taḥarrī eyle feyyāda

Taḥāretde ola zāhirle bāṭın meṣreb-i sāfi
Riyāyı kibrile olma mülevveṣ cehr-i ihfāda

Bırak evza ʿ ıla eṭvār-ı nā-hem-vārı ey Sa ʿ dī
Kibr esbābını terk ol libās-ı zühd [ü] taḫvāda

[66b] Güfte-i Raġbet-i Sivasī

Feilātün feilātün feilātün feilün

Beni āṣüfte iden ol ṣeh-i simin-berdür⁹
Ruḥı pür-tāb-ı ziyā-baḥṣ ḳadi ar ʿ ardur

Müşterek ḥissile idrāk ider ʿ aḳlıla ḥayāl
Reṣk ider yāri temāṣāda vü hem muṣmerdür

Bu heyūla vü bu ṣüretle mücessem bir nūr
İremez ʿ aḳl aṅa nefsinde ʿ acep cevherdür

Bilinür mi kem ü keyfi sitemiṅ vaṣfınıṅ ah
Līk her fi ʿ li izāfetle aṅa bihterdür

O ṣeh-i mülk-i ḥasen münfa ʿ il olmaz bir dem
Ne zamān var ne mekān çevre begim mazhardur

Ḥaṭ-ı ʿ arız ruḥuna ʿ arız ise ke ʿ l-ma ʿ düm
Bu maḳūle ʿ arazı ʿ arıza [da] ziverdür

Ġam-ı hicri gelicek ḳalbe gülāb eṣk-i terim
Bu süveydā dil-i ʿ anber cigerim micmerdür

Ṣaḳın olmayasın āzürde sitemden ey dil
Çek amān cevır [ü] cefāsın çekecek dilberdür

O perī-peykere muḥliṣ yetiṣür vaṣla delil
Gelür āġūṣa ne minnet çelebim berberdür

⁹ Bu şiir İbrahim Aslanoğlu'nun hazırladığı *Sivas Meşhurları* kitabında 6 beyit şeklinde, Numan Sabit'e nazire olarak kaydedilmiştir ve bazı vezin kusurları ile okuma hataları mevcuttur.

Olalı Şabit-i mu‘ciz-deme peyrev Rağbet
Gönül envā‘-ı mezāmīn ile pür-defterdür

[66b] Sa‘dī-i Sivasī

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Cāna kıasd itmede kıaşşād gözün ejderdür
Ġamzeler tiğ-ı mücevher müjeler neşterdür

Ġamzelerden dağı budağı derün olsa selim
Ġançerinden ħazer olmaz mı zihī perverdür

Levm-i bu gönül şehri ni itse yağmā
Ki benim ol güzelim fitne-i ağir şerdür

Zülf-i sevdāları ile beni Mecnūn-āsā
Baş açık ‘āleme rüsvāy iden berberdür

Vaşlı ümmīdi ile itme niyāz ol şāha
Aña kār ide mi kıalbi anuđ mermerdür

Sitem ü cevri ile ‘uşşākını mađzūn eyler
Nice ađyār anuğ vuşlatına mağhardur

Şeh-i ħübān ħađı üzre göreni müy-ı siyeh
Milket-i ħüsni ni ħāret idici ‘askerdür

Şābit’in şī‘rine peyrev olanuğ güfteleri
Ma‘rifet ehline Sa‘dā nüzül-i sükkerdür

[67a] Li-muħarririhī'l-Faķır Nażmī-i Sivasī

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Ġađ-ı nev‘arız-ı zībā vü kıadı ar‘ardur
Beni ħayrān iden ol şūħ-ı cefā dilberdür

Her zamān āh u fiğān eylerim ol dilbere ben
Merħamet eylemez aşlā ki dili mermerdür

Disem aġyāra saġın varma o yāriñ yanına
Pendimi dinlemez ol gerçi söz anlar ħardur

Şoġbet ü ‘işret idüp rüz u şeb ol āfetle
Sāyesinde geġinüp zevġ sürececek demlerdür

Ser-fürü eyler aña kim bu cihān ħalkı hemān
Nim-nigāh itse ki zīrā çelebim berberdür

Müjeler tırini ħurmuş o kemān-ebrūda
Ceng ider dā’im o¹⁰ aġyārıla bir ‘askerdür

Dili bülbül şacı sünbül ruġ[1] gül-gün olmuş
Ne zamān ħılsa tekellüm sūġanı sükkerdür

Gönül efkār-ı cihān terkini ħıldı şimdi
N’eylesün ‘aşıķa vuşlat günü hem maźhardur

Şābit ü Raġbet ü Sa’dın Naźmiyā peyrevi ol
Ma’rifet ilm ü kemāl ehline hep zīverdür

[70b] Ĥamdī Efendi sellemehü’s-selām

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Bir civāna mā’il oldım luţf-ı mā’ildür diyü
‘Aġlım aldurdım biraz ma’ġūde ħā’ildür diyü

Kākül-i vaşfında ‘uşşāķ itdiler çok ħıl ü ħāl
Bir muţavvel mebhāş-i müşkil mesā’ildür diyü

Ġayra luţf ‘uşşāķa cevır aġkāmını nesh itse yār
Kimse yād itmezdi Nüşirevān ‘ādildür diyü

‘Āġıbet mir’āt-ı pür-dār itdi erbāb-ı edeb
Bî-tekellüf ħal’at-ı yāre muġābildür diyü

Dilde ħıfz eyler ħayāl-i tiġını Ĥamdī müdām
Ref’-i keydür düşmen-i cāna ħamā’ildür diyü

¹⁰ Metinde “dā’imā” biçimindedir fakat vezin gereġi “dā’im o” şeklinde okunmuştur.

[115b] Li-kâtibihî'l-Fakîr Es-Seyyid Mehmed Sa'd-i Sivasî

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Bu dem fetvâ-yı 'ömrin hâme-i takdîr idüp imzâ
Toğat şehrinde hâll-i müşkilât iden Veliyyü'd-dîniñ¹¹

O fâzıl 'âlim ü 'âmil müdaqqıq hem muhaqqıqdür
Cihân halkı sezâ âh itse fevtine ferîdinün

Ne fâzıl belki efaldür vilâyetde kamudan ol
Ki olmuşdı zamânında imâm-ı A'zamı dîniñ

Münâfık şâd olur mü'min aña maḥzûn olur elbet
Ki mevte 'âlemiñ mevte gibidür bir efendinün

Ki ol bir gevher-i ferd-i ferîd-i baḥr-i efaldür
Melâz u melce'i olmuşdı hep müstaid'inin

Anuñ tavşif ü târihi ile ben peyrevi oldum
Faziletli efendim Şâbit bin Şeyḫ Ḥamdî'nin

Didüm Sa'dâ anuñ fevtine bu nev târihi ol dem
Gülistân-ı cinân ola mezârı ol Veliyyü'd-diniñ¹²

[115b] Li-muḥarririhî

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Nezâketle açup 'uşşâka gösterdükte dilber ber
Reh-i ışkında cânların idüp qurbân virür ser

Güzergehde niyâz-ı pây-ı bûs itdükde ol âfet
Ġazâbla çîn-i ebrü eyleyüp hem oldı ḥançer cer

Bu gün gördüm raqîb-i bed-liḳânın kim cihân-ârâ
Başına taḳmış efsârın 'aceb olmuş muṣaḥḥar ḥar

¹¹ Bu mısranın vezni son tefilede aksamaktadır.

¹² Bu mısranın vezni son tefilede aksamaktadır.

Gelür âgûşa bî-teklîf hûbân görse dînârî
 Anuñçün ðarbe-i şâhânıla oldı mu'azzer zer
 Temâşâ-yı cemâl-i yâr besdür bize ey Süzî
 Dahı gayra nazâr kılmam ger olsa rüy-ı ahter ter

[117a] Merhûm Hatıbzâde Efendi'nin Torunu Olup Sivas'da Me'zûn bi'l-iftâ Es-Seyyid Nu'mân Efendi'nin Câmî-i Mezkûrî Ta'mir İtdükde Mümâileyh Efendi Hâzreti'nin Fetvâ Kâtibi Sa'd-i Sivasî'nin Tarh İtdügi Târihdür¹³

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Şehr-i Sivas içre hâşâ sâbıkâ bu câmî'i
 Ehl-i küfre ma'bed içün vaz'idübdür vâzi'i

Biñ yıl ehl-i küfre ma'bed olmuşiken bu mekân
 Hâk Te'âlâ luţf idüp gönderdi seyf-i kâzi'i

Ya'ni ol 'Osman Paşa vâli-i Sivas olup
 Aldı zimmîlerden anı oldı küfrün kâmi'i

Feth idicek hâç u putdan anı tahtir eyleyüp
 Hamdülillâh kıldı mescid o mekân-ı zâyî'i

Zulmet-i küfr ile muzlem kalmışiken çok zamân
 Nûr-ı imân nûr-ı tevhid oldı anuñ sâti'i

Şeyh Hatıbzâde Efendi fethe olmuşdı sebeb
 Rûz-ı mahşer fahr-i 'âlem ola anuñ şâfi'i

Bu maqâm-ı hayrî ihyâ eyleyüp İsâ gibi
 O zamânda ol efendi bezr-i tevhid zâri'i

Himmetin biñ sâli içre fethi olmuşdı naşib
 Bâb-ı mescid üzre kadri yazdı hâl-i vâki'i

Devr-i ezmân çün harâbe müşrif itmişdi bunı
 N'ola ta'mir olsa derken nâzırı vü sâmi'i

¹³ Mecmuada bu şiirden önce Sivas'taki Osman Paşa Camisi ile ilgili bir tarih manzumesi vardır. Başlıktaki "mezkur" ibaresiyle kastedilen kuvvetle muhtemel Osman Paşa Camisi'dir.

Hzret-i Nu'mān Efendi ma'nā-yı müşkil-güşā
Zıkr olunur hayr ile 'ālemde nām-ı şāyi'i

Dā'imā va'z u naşihat dağı tadrīs pişesi
Budur el-Ḥaḫ şehrimizde nāsa nāsın nāfi'i

Ceddi merhūm ol Ḥaḫbzāde Efendi rūḫuna
Kaşid idüp ta'mire anı kıldı sa'y-ı nāşi'i

Sā'i-i hayrāt olup bu dünyede itdi eşer
Vire Ḥaḫ cennetde aña nice kaşr-ı vāsi'i

'Ömrin efzūn sa'yini meşkūr ide Rabb-i Şekūr
Dem-be-dem rif'at bula mes'ūd ola hem tāli'i

İtdi tecdid dāḫili vü ḫāricin bu cāmi'in
Hayr ile yād itmek için sācidi vü rāki'i

Fıkr idüben açdı mihrāb üzre bu pencereyi
Kıldı rüşen buldı zīnet oldı nūruñ lāmi'i

Vāliidi Şeyḫ Aḫmed Ḥamdī Efendi rūḫuna¹⁴
Aḫidup şādū'r-revān ol āb-ı kevşer tāmī'i

Olıcaḫ bu ma'bed-i Mevlā'nın itmāmı naşib
Sa'd-i dā'i oldı anuñ tāriḫinin şāni'i

Dānedārı lafzen ü ma'nen iki tāriḫ olur
Biñ yüz altmış dördte ma'mūr eyledi bu cāmi'i (Sene 1164)

**[120b] Güfte-i Li-muḫarririhi Naẓmī-i Sivasī Der Tāriḫ-i Tefsir-i Kerden Şeyḫ
'Ömer Efendi**

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Ḥamdülillāḫ çün zuhūr itdi mişāl-i āfitāb
Şeyḫimiz üstādımız pīrimiz āli-cenāb

Ḥaḫ Te'ālā dü cihānda vire kāmın dā'imā
Hem dağı mesrūr ḫapusın ide her ān fetḫ-i bāb

¹⁴ Bu mısranın vezni ikinci tefilede aksamaktadır.

Gelmemiş mişli cihāna bir ḥalīm ü hem ‘alīm
Ma‘rifet ‘ilm ü kemāl ta‘līm iderler şeyḥ ü şāb

Kimisi mantıḳ me‘ānī kimisi de naḥv ü şarf
Kimisi Bostān Gülistān kimisi ğayrı kitāb

Dā‘imā pend ü naşīḥat ider ihvān-ı dīne¹⁵
Rāzı olsun ol Ḥudā andan vü çok virsün şevāb

Şeyh Şemsü’-d-dīn-i kütbiñ tekkesin ma‘mūr idüp
Eylesün İzed Te‘ālā düşmeniñ bağrın kebāb

Fıkr idüp Nazmī didi tārīḥ-i tefsīr itdügin
Biñ yüz altmış dört senesinde olubdur bu cevāb

[125b] Sitāyiş-i Şehr-i Şıyām güfte-i ‘İzzet li-muḥarririhī Sivasī fī 10 Ramazān Sene 1165

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Ḥamdülillāh yine baḥş itdi şafāyı Ramazān
Şād idüp luṭfiyla bāy u gedāyı Ramazān

‘Usretinden meh-i şa‘bān hilāl eyleyeli
Gösterir ḥayli nezāket ile ayı Ramazān

Bezeyüp tıfl-ı mehi ‘āleme ārāyiş için
Giderüp ḥil‘at-i raḥmetle ḳabāyı Ramazān

Açdı dükkān ṭabīb cürmile bīmār olana
Rāyegān eyledi ma‘cūn-ı şifāyı Ramazān

Leşkeri cürm-i ‘afüvv tiğ ile itdi şikest
Ḳal‘a-ı mağfirete degdi livā-yı Ramazān

Dem-be-dem ni‘metini ‘āleme eyler işār
Baḥr-i ḳudretten alup şanki ğıdāyı Ramazān

Yılda bir kerre ider nūr-ı şıyāmı eşān
Baḥş idüp ḳandil-i luṭfiyla ziyāyı Ramazān

¹⁵ Bu mısranın vezni son tefilede aksamaktadır.

Bâb-ı firdevs açup mü'min-i hâliş olana
Virdi hürî ile gûlmâna cilâyı Ramazân

Neş'esin halkın açar lutfı bu şehr-i şiyâm
Hele iftârda virür başka şafâyı Ramazân

Bâ-huşûş temcid ü tervîhe de bir güne kerem
Pür idüp nâle-i zikriyle semâyı Ramazân

Yokdur eltâfila ihsâna nihâyet likin
Nice tiryâkilere itdi cefâyı Ramazân

Bâ-huşûş berşle efyünla me'lûf olanın
Çevirüp başına dolâb-ı kazâyı Ramazân

Ramazân geldi diyü çehre 'abûs eyleyenin
Koparup başına tûfân-ı cezâyı Ramazân

Aç olan dâmen-i lutfını tutar hep bu mehin
Nice baħş eylesün genc ü gınâyı Ramazân

Bu meşeldür aç olan gerçi çok eyler da'vâ
N'ola bezl eyler ise rızķ u nevâyı Ramazân

Bildi 'irfânıla aħvâlini huşķ şûfilerin
Bezl idüp anlara da naķd ü riyâyı Ramazân

Bu sene şehr-i şiyâm 'âbidinin ba'zıların
Zühd da'vâsıyla itdi mürâyı Ramazân

'Aķabinde şeb-i Kâdr'i getürüp rahmet için
Bezl idüp 'âşilere lutf-ı Hudâ'yı Ramazân

Getürüp 'ıyd u hümâyünü yine 'izzet için
İtdi ihsânıla [hep] rûze-güşâyı Ramazân

Rûz-ı 'ıyd geldi diyü tıfl-ı mehi pîrâye
Giydirüp zînet-i zîbile kisâyı Ramazân

Kimseden gerçi şikâyet idemez zâhirde
Gelicek 'ıyd u şerîf silkdi yakâyı Ramazân

Nice gufrânile olmaya[sın] ‘İzzet mağfûr
İtse ol Hâlık u Yezdân’a recâyı Ramazân

[125b] Kâsîde-i Çermik Güfte-i ‘İzzet Li-muḥarririhî Sivâsî

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Mâ’-ı rahmet gibi insâna ‘aṭâdur çermik
Marażı hâ’il ebedâne şifâdur çermik

Şâdurvânı kerem âbını bezl itmişdür
Nîgeh-i luṭf-ı Hudâyıla ‘alâdur çermik

Dem-be-dem baḥş-ı şafâ kân-ı neşât-efzâdur
Olıcaḫ uygun¹⁶ eḫibbâna şafâdur çermik

Zemzem-i luṭf u Hudâyıla olupdur âlûd
Yolına sîm ü zeri ḫarca revâdur çermik

Güyyâ ‘ayn u ‘inâyetden alupdur şuyın
Kilk-i ârâyîşile medḫe sezâdur çermik

Ḥavz-ı kevşer gibi eṭrâfın alupdur ğilmân
Çehre-i ḫüba hemân baḥş-ı ziyâdur çermik

Murğ-ı gül gibi ṭutup dâmen-i ‘ıyşî ‘İzzet
Dil-i ‘uşşâkıla da ḫoşca nevâdur çermik

[126a] Güfte-i ‘İzzet Li-muḥarririhî

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

Çoḫ zamândur bir ruḫı gülfâma ben dildâdeem
Deşt-i ḫüsnünde zenaḫdân çâhına üftâdeem

Sînemi ‘aşḫnı güzergēh eyleyeli ey civân
‘Âleme oldum güzergēh şanki râh-ı câddeem

Rûzgâr-ı hicrin itdi bu gönül ḫasrın ḫarâb
Olmuşam ḫâke fütâde şanma ki bâlâdeem

¹⁶ Metinde “uyḫun” yazılmıştır.

Lânesin künc-i harâbât eyledi murğ-ı dilim
Çäre-cüy olmak ne mümkün çengel-i anka'daem

Çehre-i mâhın husûfun görelî üftâde dil
Üşen olmaz gönümüz 'İzzet şeb-i yeldâdeem

[126a] Güfte-i İzzet Li-muḥarririhi

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

Reh-i 'aşkıñda ey şühüm bu gün ben olmuşum gül hâ
Gubârım bād-ı hicrin eyledi yağmâ bu gün bil hâ

Açılsa gülşen-i hüsnünde rüy-ı verdi ol şühun
Görünce 'aşık-ı zârı olur ol demde bülbül hâ

Yüzi mehtâb sâkî enver-efşân olsa bezm içre
Yüzi nûrî ider lem'a ne hâcet şem'e maḥfil hâ

Gelince ebr-i gam eşkim ider bārân-veş isâr
Olur bir kaçresi 'ummân ider reşki Fırât Nîl hâ

Bu gün 'İzzet ümîd-i vaşl ile şâd olması âsân
Velî hicrî-i gam girdâbına düşmek de müşkil hâ

[141b] Ḥamdî

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

'Âşıkâ sermâye-baḥş-ı kâmurânıdır bahâr
Remzi mir'ât-ı cemâl-i şadumânıdır bahâr

Genc-i şâyâna sürür ider kulüb-ı 'âlemi
Halka Ḥaḳ'dan 'âlem-i gayb armağanıdır bahâr

Küşe-i ḥâk-i 'ademden ḥaşr olur ezhâr hep
Çeşm-i Ḥaḳ-bînâ maḥşer mişâlidir bahâr

yine gülşende eyler râyegân
'İşret-âbâdın muvaḳḳıt kârbânıdır bahâr

Serv ü qad ü sebze haṭ gonce dehende fi'l-meḡel
Çār faşl-ı 'ālemin bir nevcivānidur bahār

Levh-i hāṭırdan olur şu bende-i ḡam Ḥamdıyā
Ol sebebden şeyḥ ü şābın yār-i cāmıdur bahār

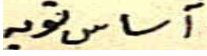
[141b] Ḥamdī

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Tābekey şavma 'a-ı ḡamda qarār eyleyelim
Faşl-ı güldür açılıp geşt ü güzār eyleyelim

Zevraq-ı sāḡar-ı şahbā sürelim mevsimidür
'Ālem-i āba düşüp seyl-i kenār eyleyelim

Şahn-ı gülşende kurup dā' ire-i yevm-i şarāb
O kemendile bir āhūyı şikār eyleyelim

Ne qadar olsa mü'eyyed
Anı birgende-i seylāb-ı bahār eyleyelim

Neş'e-i bāde ile ḡande-feşān olmaḡ yār
Ḥamdıyā dīde-i gülçin-i 'izār eyleyelim

[144b] Velehu

Feilâtün feilâtün feilâtün feilün

Ney ü meyle giceler bezm ü ṭarab-nāk iderüz
Şubḥ olunca varuruz cāmi'e imsāk iderüz

Seheri cām-ı şabūhıla idüp def'-i ḡumār
Leb-i ālūdemizi şüste-i misvāk iderüz

Keşret-i cürm ü günehle bizi taḡvif itme
Vā'izā vūs'at-i ḡufranı biz idrāk iderüz

Zülf-i ḡamdur ḡam-ı dildarı ḡayāl itdükçe
Şāne-veş sine-i endiše-i şad çāk iderüz

Biz o tersâ beçeniñ şevkına aħır Ħamdî
Cismimiz şâhide-i mey-kedede ĥâk iderüz

Sonuç

Süleymaniye Kütüphanesi Hüseyin Şemsi-Fatih Güneren bölümünde 38 arşiv numarasıyla kayıtlı şiir mecmuasını ele alan bu çalışma genelde mecmualarda özeldede şiir mecmualarında hâlâ keşfedilmeyi bekleyen birçok şairin ve şiirin olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Mecmuanın nüsha özellikleri belirtildikten sonra geniş bir tanıtımı yapılmış, muhteviyatına dair tespit edilenler aktarılmıştır. Kanaatimizce bu mecmuayı özel kılan hususlardan biri belli bir muhitte tertip edilmesi, diğeri ise birçok farklı kaleme ait şiirlerin bizzat şairleri tarafından yazılmış olmasıdır. Mecmuada ele alınan bazı Sivaslı şairler ve şiirleri ilk kez bu çalışmada zikredilmiştir. Ayrıca daha önce kendileri hakkında bilgi bulunan Ahmed Sûzî, Ahmed Hamdî, İzzet gibi şairlerin de mürettep ve daha önce neşredilmiş divanlarında yer almayan şiirleri bu çalışma vesilesiyle araştırmacıların istifadesine sunulmuştur. Köprülü tarafından meçhûl ve medfûn hazîne olarak nitelendirilen mecmualar üzerine yapılan çalışmaların henüz bilinmeyen, gün yüzü görmemiş şairleri, şiirleri, bilgileri ortaya çıkardığı kuşkusuzdur. Bu çalışma vesilesiyle ele alınan türdeki mecmuaların yalnızca edebiyat tarihi araştırmalarına değil şehir tarihi ve kültürü üzerine yürütülecek çalışmalara faydalar sağlayacağı da anlaşılmaktadır. Bu sebeple şehir tarihi ve şehir kültürü üzerine çalışan araştırmacıların belli bir muhitte ele alınmış bu tür mecmualara da kayıtsız kalmamaları gerektiği ifade edilmelidir.

Kaynaklar

- Aslanoğlu, İ. (2006). *Sivas meşhurları*. Sivas Valiliği İl Kùltür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Aşkun, V. Cem. (1948). *Sivas şairleri*. Kâmil Matbaası.
- Aydın, M. (2015). *Sivas'ta âyan aileleri 1740-1850*. Sivas Belediyesi Yayınları.
- Köksal, M. F. (2012). Şiir mecmûalarının önemi ve mecmuaların sistematik tasnifi projesi (MESTAP). *Eski Türk edebiyatı çalışmaları VII mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı*. Aynur, Hatice (ed.). Turkuaz Yayınları.
- Kur'ân-ı Kerim (2023, 10 Ağustos). Diyanet İşleri Başkanlığı. <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf>
- Mecmua, Süleymaniye Kütüphanesi H. Şemsi-F. Güneren, No: 38.
- Rashid, A. N. (2019). *Sivaslı İzzet Osman Divanı (inceleme-metin)*. (Tez no. 538432) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Toparlı, R. (2014). *Sivas Şehri İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Rıdvan Nafiz Edgüer*. TTK Yayınları.
- Sami, Ş. (2010). *Kâmûs-ı Türkî*. Çağrı Yayınları.
- Ünver, İ. (2008). Çeviriyazıda yazım birliği üzerine düşünceler. *Turkish Studies International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic* 3/6 Fall, 1-46.
- Yekbaş, H. (2012). Ahmed Sûzî'nin hayatı, eserleri ve bir mecmuadan hareketle bilinmeyen şiirleri. Yıldız, A. (ed.) *Sivaslı sufi şâir Ahmed Sûzî ve dönemi*. Buruciye Yayınları.
- Yıldız, A. (2011). *Ahmed Hamdi Divânı*. Buruciye Yayınları.
- Yıldız, A. (ed.) (2011). *Kùltür tarihimizde Sivaslı bir uile: Sarıhatipzadeler*. Buruciye Yayınları.
- Yıldız, A. (2012). *Ahmed Sûzî Divanı*. Buruciye Yayınları.
- Yıldız, A. (2017). *Sivaslı divan şairleri*. Sivas Belediyesi Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Kùltür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yayınları Sivas Şenrengizi-I.